

KÉT RECEPT A 16. SZÁZADBÓL

CSIPES ANTAL

Eger hős kapitányának, Ruszkai Dobó Istvánnak ránk maradt levelezésében¹ található az alábbiakban közölt két recept, melyet Dobó bizalmi embere, Nagymihályi Pongrác János küldött urának 1568. december végén Szobráncról írott levelében.² Az akkori gyógyászati viszonyokra jellemző, hogy bár Nagymihályit igen fontos politikai ügyben küldte Dobó Lengyelországba,³ az útközben hallott jó vagy jónak vélt gyógyszerek leírását nem mulasztotta el a futár. Dobó István ekkor már közel járt a 70. életéhez és úgy látszik, hogy az egyébként edzett, kemény katonaelethez szokott főúr egészsége már nem volt kifogástalan.

„...mindjárt el küldöm nagysá[godnak] az kenő irtet, meg kell ezt olvasztani mázoz fazékcában avagy cserépben, de csak akkor kell meg olvasztani, mikor kenni kell... kenegessék az sebre, az füvet kell az sebére tenni, be kell kötni minden [nap] kétszer vagy háromszor, de az ír hő (hew) ne legyen, meleg se legyen hogy meg ne égesse, csak langy meleg. Ez füvet kedig [lw?] sosikának hívják; de az (lw) sosika két féle fű, az egyik meg magzik, az nem jó, hanem az ki földön el terjed, nem megyen sorában. Ez az féle sosika fű, ki jó és használ, mind szépen meg szárassza az sebet. Az irtet nem tudják, miből főzik: mert sok félét mondnak hogy vagyon benne, az mestere most itt nincsen.”

„Ez...az orbáncról (orybancytol) való:...ezt ebből csinálják tudni illik: az kender magot jól meg kell főzni hogy jól meg csirázzék, mozsárba kell tenni, jól erősen meg kell törni, aztán hogy jól meg törik ecettel meg kell [keverni?] szita által jól ki kell verni, sózni abban aztán gálic követ meg kell törni, bele tenni egy kevés töröl sáfrányt hozzája, rózsa vizet ismét hozzája. Hogy ha az nem lesz is jó, azért ezeket nagy erősen meg kell főzni, egy lapockát csinálni, azzal mind untalan a tűznél zürbölni [?] kell vele az lapockával, az tajtékával kell kenni, el szárassza.”

A. CSIPES, Dr. phil.
Teacher

H—5700 Gyula, Csiga u. 24, Hungary

¹ Országos Levéltár, Kincstári Levéltárak, Magyar Kamara Archivuma, Archivum Familiae Dobó de Ruszka. (E 172), Filmmásolat, 16614. doboz.

² Uo., Dobó Istvánhoz írott 22. sz. levél.

³ A Habsburgok elleni támadásra készülő János Zsigmond tervéhez való csatlakozás ügyéről lehetett szó, mely terv miatt — bár nem valósult meg —, 1569-ben Dobó Istvánt és sógorát, Balassa Jánost Miksa börtönbe záratta.